

Los Vikingos i Guatemala

Kære familie, venner, kærester, hunde, mors veninder og Guatemala-eksperter,

Her kommer det: Guatemalabrigadens første rejsebrev! Tusind tak fordi I har været med til at støtte vores rejsebrevsprojekt – vi håber vi kan leve op til jeres forventninger og satser på at servere et lille stykke Guatemala til jer, så det føles som at være her selv (næsten). Grundet navnet ('Brigaden') er vi fra start af blevet forvekslet med en militærgruppe – det til trods for kønssammensætningen, slappe arme og mangel på våben (ret skal være ret: vi har et styks bokser med samt en jæger - jf. Malene og Amanda.) Man kunne måske også genoverveje navnet konteksten taget i betragtning: Guatemala er et land, der har været gennem årtier med borgerkrig, revolutioner og guerillakampe – mere om det senere.

Selvom vi ikke er affilieret med militæret har vi ret travlt alligevel og møder jævnligt massere af udfordringer. Den første udfordring mødte os allerede inden vi havde betrådt den frodige guatemalanske jord. Et forsinket fly, en overnatning i Miami (med dertilhørende piña colada), en strandet brigadist i en af verdens farligste byer (Guatemala City) og en kuffert stucked in who knows where senere, er vi nu heldigvis alle samlede og glade.

Udover at blive mistænkt for at være del af den danske guerilla-hær er vi også op til flere gange blevet kaldt 'Los Vikingos'. Vi har valgt at tage titlen til os – derfor sidder du nu med den første udgave af avisen 'Los Vikingos en Guatemala' i hånden, på din computer, Ipad eller hvad du nu ejer til den slags. Vi håber du vil nyde læsningen – vi nyder i hvert fald researchen, der ligger bag.

Bienvenidos!

Hvad er Guatemala?

Der er ikke længere noget at gøre, de unge mennesker er for længst taget af sted. Så vi kan vel lige så godt benytte lejligheden til at finde ud af mere om det racistiske, mandchauvinistiske, dødsensfarlige og utroligt smukke land, der sætter rammerne.

Guatemalas moderne historie begynder med spaniernes blodige kolonisering af Mayaindianernes hjemland, og efter en række uafhængigheder fra Spanien, Mexico og et Mellemamerikansk forbund, dannes Guatemala i 1840. Systemet er fuldstændigt entydigt, europæerne og deres efterkommere sidder på magten, og ladinos, som har blandet maya- og europæisk blod, sørger for at de indfødte, - los indigenas, gør som de skal. Dette indebærer tvangsarbejde og gentagne overdragelser af jord til kaffe- og frugtplantager. Selv den dag i dag sidder 14 (hvide) familier på mere end halvdelen af jorden i landet.

Denne udvikling toppe i 1901, hvor store dele af landet overdrages til det amerikanske United Fruit Company, som reelt kommer til at styre landet de næste 40 år. Herefter følger 10 år, der regnes for landets eneste år med demokrati, hvor en progressiv præsident gennemfører jordreformer, og giver jorden tilbage til befolkningen. Dette demokratiske forår i Guatemala slutter dog brat i 1954, hvor CIA afsætter præsidenten under dække af at være for venstreorienteret. I stedet indsættes et militærdiktatur, som omgående genindfører status quo, fra før det demokratiske forår.

På det her tidspunkt har de indfødte efterhånden fået nok. I 1960 begynder det oprør, der skal vise sig at ende med at blive en blodig borgerkrig med vilkårlige bortførelser og massive nedslagninger af civile. Borgerkrigen udkæmpes mellem desperate, venstreorienterede guerillaer på den ene side - hovedsageligt indfødte, og regeringens ladinosoldater og tvangsindkaldte mayaer på den anden.

For at kende fjenden læser hærcheferne "Mao's lille røde", og her læser landets til dato mest berygtede diktator, Rios Montt, at "guerillaen er fisken, men folket er det hav den svømmer i". Hvad gør man hvis man ikke kan fange fisken? Man fjerner vandet! Ergo begynder en systematisk nedslagtning af de indfødte, og i løbet af hans kun ét år lange styre (82-83) sker hovedparten af de over 200.000 mord på civile, der finder sted gennem hele krigen. Derudover medfører hans regime millioner af internt fordrevne, flygtninge til Mexico og politiske bortførelser.

I 1985 indføres demokratiet officielt, og fredsftalen underskrives i 1996, hvilket dog reelt kun betyder at der ikke længere er krig. I Guatemala anno 2013 kommer partierne og går som vinden blæser, eftersom de kun er politiske apparater for gennemkorruperte enkeltpersoner. Næsten samtlige af landets 28 partier er højreorienterede og centrerede omkring militærpersoner med rødder i krigen - gæt selv hudfarven. Selv den siddende præsident var major under Rios Montt, og vandt en valgkamp, der mest handlede om de evige problemer med landets narkobander. Ikke at valgkampene betyder meget, mangel på demokratisk kultur i kombination med en noget-for-noget-kultur betyder, at de fleste stemmer på en bestemt kandidat til gengæld for en spade eller en blender.

Spørger man en ladino eller creoler, hvid, er de indfødte sandsynligvis dumme, dovne, fordrukne og skyld i alle landets problemer. Dermed er det nemt at tage de indfødtes jord, eftersom de kun ejer den uformelt, og i stedet lave guldminer, motorveje eller vandkraftværker.

I dagligdagen er kønsrollerne helt tydelige her i Guatemala. Claus har måtte erkende at som eneste mand i gruppen er tit ham de lokale

henvender sig til, hvis de ønsker at give os en besked, eller når vi på ture skal have oversat fra spansk til dansk.

¿Hablas español?

Vi troede vi skulle på ferie, spille spil og læse bøger. Måske endda få lidt sol. Ærlig talt har det været koldt, regnende og hårdt arbejde siden ankomst. Fem timers intensiv spansk hver dag, uendelig bøjning af verber, alt for mange lektier og brigadister på grådens rand i undervisningens ulvetime.

De første to uger af brigadeopholdet foregik i Xela, Guatemalas næststørste by. Her har vi været på sprogskole og boet hos lokale familier. Men sådan fungerer hverdagen i det smukke, frodige og utroligt hjertevarme land hvor vi skal bruge de næste måneder.

Der er tradition for at brigaden altid er på Proyecto Lingüístico Quezalteco de Español (PLQ), hvor los danesos har oparbejdet sig et godt ry gennem årevis. Skolen er startet på baggrund af to maestros, der blev kidnappet under krigen, hvor det var kotume for hæren at skille sig af med lærere, kunstnere, intellektuelle og andre, der potentielt truede militæret. Som følge af kidnapningen gik en gruppe lærer sammen om at danne en spanskskole, hvis overskud skulle gå til de to maestros efterladte familier. Skolen er således blandt de første af sin slags i Xela, der i den grad har en social-politisk profil. Nu 25 år efter skolens dannelse er PLQ stadig i høj grad engageret i lokalsamfundet og fungerer fortsat som en NGO. Skolens overskud går til at drive et kulturcenter for børn, der tilbyder gratis undervisning i engelsk, computer og musik. Derudover har det stor økonomisk betydning for de involverede familier at have studerende boende, hvilket spæder til husholdningen – og ikke mindst giver både os og dem en masse sjove oplevelser.

Vi har måtte sande at uddannelse på disse kanter er temmelig ensidig – nogle ville måske mene på grænsen til propaganda. Der findes kun én sandhed og det er guerillaens. Skolen har et kæmpe netværk af interessante personer, der kan fortælle om alt fra racisme, nepotisme og korruption til uretfærdig og ubæredygtig minedrift. Det er dog snarere reglen end undtagelsen at vor kære foredragsholdere har en fortid som guerillasoldater. Heller ikke i spanskundervisningen bliver der sparet på information om krigens rædsler og kommunismens mange sejre. Det har været en meget interessant og intens måde at lære om landet på og det er virkelig first hand experiences

vi får del i. Alle lærere har noget på hjertet og undervisningen byder også på oprørssange fra den tid – ”soy comunista toda mi vida – bella chao bella...”. Heldigvis er lærerne også altid åbne for at tage kop kakao eller is på byens hyggelige torv, når revolutionen og verberne bliver for meget.

Efter to ugers undervisning på PLQ er vi nu de stolte ejere af et diplom (naturligvis trykt på genbrugspapir). I den anledning bød skolen på højtidelig translokation, hvor vores søde lærer lige hoppede i en til lejligheden passende farverig poncho og fandt marachas og trommerne (læs: gamle vandflasker) frem for at spille musik.

Vores spanskkursus slutter på en lille skole i bjergene. Vi befinder os midt i en tågeskov, hvor det tordner, regner, er enormt frodigt – og ja, tåget. Bjergskolen ligger ved siden af to små comunidades, Fatima og Nuevo San José, som har en tæt tilknytning til skolen. Her bor vi sammen på den gamle kaffefarm men spiser hos hver vores familie. Tempoet er sat ned her i regnskoven, hvor brigadens biolog (Anne Sofie) er i sit es. Vi nyder nogle rolige dage inden turen går til hovedstaden, hvor der bliver mindre lektier, men mindst ligeså meget politik.

Vores guatemalanske familier

I Xela fik vi hver især tildelt en værtsfamilie. Familierne er et bredt udsnit af den guatemalanske befolkning, hvilket indebærer Jehovas vidner, den velhavende familie der har en rig onkel i USA, og gamle bedstemødre, der står for den lokale udgave af take-away: mad til hele familien.

Casa de Ana Sofia

Denne familie bestod af en mor og to sønner. Den ældste søn Saul kunne få ord på engelsk, mest når det passede ham. Det var alligevel guld værd når hendes spanske ordforråd ikke var tilstrækkeligt. Søndag blev hun inviteret med til familiens ugentlige kirkebesøg. Dette viste sig at være langt fra den ene time vi kender hjemmefra, og kan snarere betegnes som en heldagsudflugt. Kirkebesøget bestod af bibelmøder, lagkage og samler sunget af kvinder i oprindeligt tøj.

Casa de Amanda

Amanda boede ved oldemor Katerina, som udover hende havde en lang række gæster

boende – heriblandt ’el estudiante’, ’el doctor’, og fugle i bur. Katerina var meget rar (”mi casa es su casa-typen”), men snakkede hurtigt og ret utydeligt, hvilket ikke er en fordel, når man er nybegynder på spansk.

Casa de Clausito

Claus nyder livet som señor i Guatemala. At være mand i Guatemala indebærer, at man ikke deltager i køkkentjansen, der udelukkende er kvinderne ansvar. Clausito bor ved bedstemor Aura, som altid har huset fuldt af mennesker. Aura er af den morgenfriske type og går dagligt i kirke før solen står op. Familien finder det højst mærkværdigt at Claus ikke bruger sukker i kaffen.

Casa de Line Sofia

Line Sofie boede ved den mest velhavende familie, der var meget imødekommende. For at besøge Line Sofie skulle man først igennem familiens lille butik, som solgte alt fra fotokopier til is. Udover forældrene bestod familien af to sønner, der ofte lavede små arkitektoniske modeller i stuen med alle deres venner. Line Sofie lokkede de unge mænd ud at danse salsa og havde lange samtaler over maden. Derudover fik hun udvidet hendes horisont af den amerikanske studerende, 60-årige Ron, der også er på 'find-sig-selv-ophold' i Guatemala.

Casa de Malena y Ana

Malene og Ane boede få dage under samme tag, grundet Anes mange gøremål som koordinater. Denne familie er stor og kærlig, med tre livlige børn, der elsker at spille kort, låne vores mobiler og slås. Efter afrejse, er det gået op for pigerne at rengøringen absolut var under den normale standart.

Casa de Rosa

Rosa boede i det flotteste hjem. Temaet for indretningen var helt klart: køer og solsikker, gerne i kombination – det kunne få enhver indretningsarkitekt til at hoppe ud af vinduet. Se billeder for inspiration til at peppe dit eget hjem lidt op.

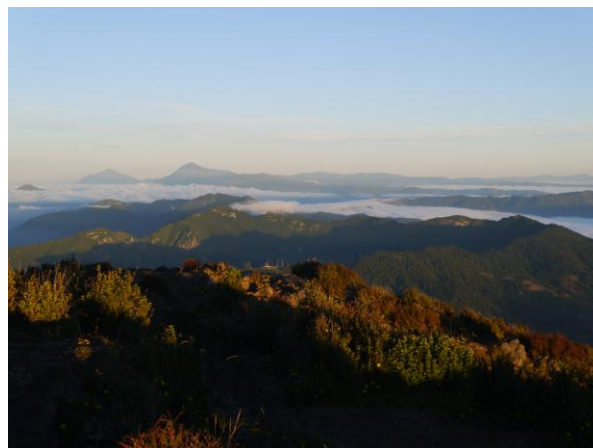
Måneskinstur på Santa Maria

En tur til vulkanen Santa Maria endte noget mere nervepirrende end først antaget. En lille håndfuld danskere valgte at udnytte fuldmånen til at bestige den smukke vulkan. Gruppen var dog ikke helt forberedt på vulkanens mange udfordringer.

Vores rejse har allerede budt på en del ture. Vi har besøgt et mineområde, der bød på en dame, der havde fået fjernet sit øje, af en gruppe lokale mine-bøller. Vi har været i varme bade, der mere mindede om Romer-tidens fangehuller end et wellness-ophold. Men mest mindeværdig var dog turen til Santa Maria.

En sen lørdag aften begav det meste af brigaden sig af sted på måneskinstur, der skulle ende med solopgang på en bjergtop. Tæt pakket på ladet af en lastvogn kørte vi ud i natten. Ved bjergets fod begyndte opstigningen, som i starten var stejl og smal, så det var nødvendigt at gå på én lang linje. Efter at have kæmpet os igennem den såkaldt "lette" del, steg sværhedsgraden betydeligt. Det var først nu vores guider informerede os om, at Santa Maria er områdets stejleste vulkan. Det betød vi skulle op ad et bjerg, med stigninger, der nærmede sig 90 grader, og at vi skulle gå på en ikke-eksisterende muddersti gennem tyk, uigennemtrængelig jungle. Hele brigaden er godt pressede under opstigningen af Santa Maria, men under hård kamp fortsatte vi turen op. Jo højere vi kom, dets stejlere blev stigningen og nogle gange måtte man kravle på alle fire. Som brigadens eneste nåede den hurtige Malene bjergets top inden solopgang, mens vi andre var et par timer bagud. Den sidste del af bjerget var nærmest uoverkommeligt efter en hel nats hike, og Ane var på det tidspunkt ved at give op og slutte sig til den meget højdesyge Amanda, der fik sig en lur kun fem minutter fra toppen. En barmhjertig marokkaner endte med at slæbe Ane – sammen med den altid overskudsagtige og omsorgsfulde Anne Sofie – resten af vejen.

På toppen blev der serveret morgenmad, vi nød områdets flotte udsigt og den nærliggende aktive vulkan. Efter nogle timer på toppen begyndte turen ned af bjerget hvor Amanda blev vækket, så gruppen i samlet folk kunne komme hjem. I takt med at Amandas højdesyge fortog sig, steg humøret og hun spruttede af energi. Klokker halvt 2 nåede den lille gruppe danskere lettede og MEGET trætte bunden af det stejle bjerg. Note to self: tjek lige sværhedsgraden af vulkaner fremover inden hike påbegyndes.

Jeg undrer mig over ...

- ... at man serverer varmt vand med sukker
- ... at lærerne på skolen drikker 80 % vand, 20 % kaffe (den var aldrig gået på en dansk folkeskole)
- ... at man kan drikke kaffe, the, varmt vand, mælk og 2 skefulde sukker i én drik
- ... at man tilsyneladende kan transportere alt i en pick-up truck, fx heste, grise, køer og får
- ... at man beslutter sig for at lave et produkt, der ikke smager af noget – tortillas, som vittterligt kun består af vand og majs. Smagsløst som det er, spises det alligevel til alle måltider.
- ... at man i regeringen beslutter at alle elever skal bestå computer-fag uden at tilbyde undervisning heri eller tage højde for at langt fra alle ejer en computer
- ... at man som hvid i Guatemala er en omvandrende turistattraktion
- ... at man kan få op til 15 forskellige udseende kager ud af den nøjagtig samme dej
- ... at på trods af at det førende danske kvindemagasin Woman påstår at det er umuligt at koge risengrød på normale ris, så er dette faktisk muligt. Dog skal der bruges en god portion tålmodighed og 10 liter mælk, - hvis man altså som os, ønsker at brødføde op til 30 personer.
- ... at man kan servere et måltid bestående af kun kulhydrater, fx bønner med ris og dertilhørende tortillas.
- ... at der ikke er nogen øvre grænse for hvor mange mennesker, dyr eller andet godtfolk, der kan være i en bus

En almindelig dag på sprogskolen

Dagens starter klokken seks, hvor jeg tæsker mig igennem de sidste verber. I isende kulde går jeg fra mit lille skur ned i bad, hvor valget står mellem passende vandtryk eller temperatur. Jeg sætter mig ved bordet og venter på at maden serveres – og håber at min værtsmor når at stå op inden jeg skal af sted i skole. På en god dag består morgenmaden af stegte bananer, æg og bønne. På en mindre heldig morgen: cornflakes m. lunken fløde. Jeg har ikke meget mere end tre minutter til skole, hvor undervisningen begynder klokken otte. Herfra går de næste fem timer med noget, der mildest talt kan beskrives som en intens date, hvor jeg bliver spurgt om alt fra hvilken sport min far dyrker, hvad jeg elskede at lave som barn til hvor jeg ser mig selv om ti år. Alt afhængig af hvilken grammatisk tid der skal læres i dag. Det bliver kun afbrudt af en pause med sukkerbrød, tynd kaffe og sludren med mine medbrigadister. Efter skole mødes familien til frokost, som er dagens hovedmåltid og højdepunkt. Eftermiddagen går typisk med jagten på den perfekte varme kakao, politiske propaganda-oplæg eller udflugter i samme stil og brigademøder. Dagen slutter med enten aftensmad, salsa, lektier, fodbold eller kortspil med familiens børn.

Buenas noche!

Abrazos

Amanda, Ane, Anne Sofie, Claus, Line Sofie, Malene og Rosa